

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Sammanträdesdatum

2022-12-13

KSAU § 260

Remissvar avseende Naturvårdsverkets redovisning Ansvar för kommunalt avfall för vissa enskilda avfallsströmmar

Änr KS 2022/1116

Beslut

- Ställa sig bakom kommunledningskontorets förslag till yttrande och överlämna det som kommunens yttrande till Miljödepartementet.

Reservationer

Ulrika Tollgren (S) och Martin Hallingström Skoglund (S) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag.

Kommunstyrelsens arbetsutskotts behandling

Yrkanden

Ulrika Tollgren (S) och Martin Hallingström Skoglund (S) föreslår att Kristianstads renhållnings AB:s yttrande ska vara kommunens svar på remissen.

Beslutsgång

Ordföranden ställer kommunledningskontorets förslag till beslut mot Ulrika Tollgrens (S) med fleras förslag till beslut och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar enligt kommunledningskontorets förslag till beslut.

Sammanfattning

Kommunen har fått möjlighet att lämna synpunkter gällande Naturvårdsverkets redovisning Ansvar för kommunalt avfall för vissa enskilda avfallsströmmar, senast den 30 december 2022.

Sammanträdesdatum

Kommunstyrelsens arbetsutskott

2022-12-13

Begreppet kommunalt avfall ersatte begreppet hushållsavfall vid genomförandet av avfallsdirektivet den 1 augusti 2020. Införandet av begreppet kommunalt avfall har inneburit att kommunerna har fått ett utökat ansvar för insamling och behandling av avfall. Vidare har det lett till oklarheter för vissa avfallsströmmar gällande vad som omfattas av begreppet och vem som ansvarar för avfallet i förhållande till hur det var tidigare. Inom uppdraget har Naturvårdsverket analyserat ett urval av avfallsströmmar i syfte att undersöka om det är lämpligt att ändra ansvaret för dessa. Naturvårdsverket föreslår att ansvaret för tre avfallsströmmar ska förändras: Avfall från detaljhandeln, Använt matfett samt utgrävd jord med invasiva främmande arter. För övriga undersökta avfallsströmmar föreslås inga förändringar av ansvar.

Gällande föreslagna förändringar av ansvaret för avfallsströmmarna ställer sig Kristianstads kommun sammantaget positiva till utredningens förslag med några tillägg och utvecklingsförslag. Det bör även beaktas att det kan föreligga en risk för negativa konsekvenser i praktiken gällande vissa förslag, mycket i likhet med de som uppkom under den tidigare frivalsutredningen. Vidare synpunkter på remissen finns redovisade i det bifogade remissvaret.

Kristianstads kommuns yttrande är baserat på synpunkter som inhämtats från tillsynsmyndigheten (miljö- och hälsoskyddsavdelningen) samt det kommunala renhållningsbolaget (Kristianstads Renhållnings AB).

Kommunledningskontorets förslag till kommunstyrelsens arbetsutskott

- Ställa sig bakom kommunledningskontorets förslag till yttrande och överlämna det som kommunens yttrande till Miljödepartementet.
-

Sammanträdesdatum

Kommunstyrelsens arbetsutskott

2022-12-13

Beslutsunderlag

Kommunledningskontorets tjänsteutlåtande 2022-12-02.

Remissvar: Ansvar för kommunalt avfall avseende vissa enskilda avfallsströmmar 2022-11-24.

Yttrande Kristianstads Renhållnings AB 2022-11-17.

Yttrande miljö- och hälsoskyddsavdelningen 2022-11-16.

Remiss: Ansvar för kommunalt avfall avseende vissa enskilda avfallsströmmar 2022-10-04.

Kommunledningskontoret

2022-12-02

Avdelningen för tillväxt och hållbar utveckling

Venus Krantz

venus.krantz@kristianstad.se

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Remiss av Naturvårdsverkets redovisning Ansvar för kommunalt avfall för vissa enskilda avfallsströmmar

Änr KS 2022/1116

Kommunledningskontorets förslag till Kommunstyrelsens arbetsutskott

- Att kommunstyrelsen ställer sig bakom kommunledningskontorets yttrande.
- Att överlämna bifogad skrivelse som kommunens yttrande till miljödepartementet (naturvårdsverket).

Sammanfattning

Kommunen har fått möjlighet att lämna synpunkter gällande Naturvårdsverkets redovisning Ansvar för kommunalt avfall för vissa enskilda avfallsströmmar, senast den 30 december 2022.

Begreppet kommunalt avfall ersatte begreppet hushållsavfall vid genomförandet av avfallsdirektivet den 1 augusti 2020. Införandet av begreppet kommunalt avfall har inneburit att kommunerna har fått ett utökat ansvar för insamling och behandling av avfall. Vidare har det lett till oklarheter för vissa avfallsströmmar gällande vad som omfattas av begreppet och vem som ansvarar för avfallet i förhållande till hur det var tidigare. Inom uppdraget har Naturvårdsverket analyserat ett urval av avfallsströmmar i syfte att undersöka om det är lämpligt att ändra ansvaret för dessa. Naturvårdsverket föreslår att ansvaret för tre avfallsströmmar ska förändras: Avfall från detaljhandeln, Använt matfett samt utgrävd jord med invasiva främmande arter. För övriga undersökta avfallsströmmar föreslås inga förändringar av ansvar.

Gällande föreslagna förändringar av ansvaret för avfallsströmmarna ställer sig Kristianstads kommun sammantaget positiva till utredningens förslag med några tillägg och utvecklingsförslag. Det bör även beaktas att det kan föreligga

en risk för negativa konsekvenser i praktiken gällande vissa förslag, mycket i likhet med de som uppkom under den tidigare frivalsutredningen. Vidare synpunkter på remissen finns redovisade i det bifogade remissvaret.

Kristianstads kommuns yttrande är baserat på synpunkter som inhämtats från tillsynsmyndigheten (miljö- och hälsoskyddsavdelningen) samt det kommunala renhållningsbolaget (Kristianstads Renhållnings AB).

Beslutsunderlag

Remissvar

Tjänsteutlåtande

Yttrande Kristianstads Renhållnings AB

Yttrande Miljö- och hälsoskyddsavdelningen

Remiss: Ansvar för kommunalt avfall avseende vissa enskilda avfallsströmmar

Sändlista

Barnkonsekvensanalys

Beslutet förändrar inte för barn jämfört med tidigare.

Peter Cavala
Biträdande kommundirektör

Eva-Marie Hagström
Utvecklingschef

Beslut expedieras till

Miljödepartementet (Naturvårdsverket)

Kommunledningskontoret

Avdelningen för tillväxt och hållbar utveckling

Venus Krantz

044132658

Venus.krantz@kristianstad.se

M2022/01775

Miljödepartementet

Remissvar: Ansvar för kommunalt avfall avseende vissa enskilda avfallsströmmar

Sammanfattning

På en övergripande nivå efterfrågar Kristianstad kommun att det ska vara lätt att göra rätt – för invånare och företag men också för kommunen, vilket kräver långsiktiga spelregler och lösningar. Gällande föreslagna förändringar av ansvaret för avfallsströmmarna ställer sig Kristianstads kommun sammantaget positiva till utredningens förslag med några tillägg och utvecklingsförslag. Det bör även beaktas att det kan föreligga en risk för negativa konsekvenser i praktiken gällande vissa förslag, mycket i likhet med de som uppkom under den tidigare frivalsutredningen.

Kristianstad kommun har tidigare ställt sig positiva till frivalsfrågan och ställer sig följaktligen positiva även i frågan om att butiker i detaljhandeln kan omfattas av en avgränsad valfrihet. Emellertid med premissen att man behöver tydliggöra och förankra definitionen av begreppet detaljhandel med berörda parter. Man kan också behöva utreda hur ökad administration ska finansieras samt vad som ska ingå i en anmälan. Gällande använt matfett så ser Kristianstads kommun att det är en viktig del för mer cirkulära lösningar, men ser samtidigt en problematik i att dela upp avfallsströmmar. Kristianstads kommun ställer sig positiva till Naturvårdsverkets slutsats om att avfall från hushåll, som utgörs av utgrävd jord med invasiva främmande arter ska omfattas av ett kommunalt ansvar, dock efterfrågas en del tydliggöranden. Kristianstads kommun är också positiva till att ansvarsfördelningen beträffande dessa delströmmar behålls oförändrade så att långsiktiga spelregler slås fast.

Kristianstads kommuns yttrande är baserat på synpunkter som inhämtats från tillsynsmyndigheten (miljö- och hälsoskyddsavdelningen) samt det kommunala renhållningsbolaget (Kristianstads Renhållnings AB. Nedan sammanställs synpunkter som lämnats.

Bakgrund

I samband med det svenska genomförandet av kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG infördes en förklaring av uttrycket kommunalt avfall i miljöbalken (1998:808). I avfallsdirektivet framhölls att definitionen bör vara i linje med den som används för statistiska ändamål av Eurostat och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD). Begreppet kommunalt avfall ersatte då begreppet hushållsavfall, vilket har inneburit att kommunerna har fått ett utökat ansvar för insamling och behandling av avfall. Kortfattat, har kommunalt avfall kommit att omfatta fler och större avfallsströmmar som enligt tidigare praxis bedömdes utgöra verksamhetsavfall. Vidare har det lett till oklarheter för vissa avfallsströmmar gällande vad som omfattas av begreppet och vem som ansvarar för avfallet i förhållande till hur det var tidigare. I denna utredning har Naturvårdsverket analyserat ett urval av avfallsströmmar i syfte att undersöka om det är lämpligt att ändra ansvaret för dessa. Summeringen av detta arbete är att Naturvårdsverket anser att ansvaret beträffande följande tre avfallsströmmar bör förändras:

1. *Avfall från detaljhandeln*

Förslaget innebär en avgränsad valfrihet för butiker inom detaljhandeln, vilket innebär att de får möjlighet att välja om de vill hantera sitt kommunala avfall själva. Möjligheten till valfrihet innebär att kommunen fortsättningsvis har ett ansvar och att de aktörer som inte vill ta hand om sitt kommunala avfall kan fortsätta lämna det till kommunen. Anmälan om egenhantering av kommunalt avfall görs till kommunen.

2. *Använt matfett*

Förslaget innebär att insamling och behandling av använt matfett undantas från det kommunala ansvaret. Fett från fettavskiljare föreslås fortsatt vara kommunalt avfall eftersom misskött fettavskiljare kan orsaka stora problem på kommunens avloppsledningsnät.

3. *Utgrävd jord med invasiva främmande arter*

Förslaget innebär att kommunerna får ett tydligt ansvar för utgrävda massor med invasiva främmande arter från hushållen.

Förslagen på ändringar (ovan) bedöms ha mindre konsekvenser i praktiken eller förbättra nuvarande status jämfört med nollalternativet (kommunalt ansvar) enligt utredningen, baserat på hur ansvarsfördelningen såg ut i praktiken tidigare. Övriga avfallsströmmar som utretts men inte lett till några förslag på förändring är matavfall från restauranger och storkök, kontorspapper, trädgårds- och parkavfall som uppstår i yrkesmässig verksamhet, avfall från sjukhus och andra vårdinrättningar samt grovavfall.

Övergripande synpunkter

Flera tidigare utredningar har analyserat och föreslagit förändringar avseende ansvaret för kommunalt avfall. Den senaste i raden var frivalsutredningen (Åga avfall – en del av den cirkulära ekonomin, SOU 2021:24). Frival innebär att verksamheterna kan välja att hantera avfallet på annat sätt än att lämna det till kommunen. Frivalsutredningen kritiserades bland annat för att bidra till en ökning av administration och tillsynsbehov hos exempelvis tillsynsmyndigheterna. Kristianstad kommun ställde sig positiva till frival enligt kommunens yttrande. Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Kristianstads kommun ställde sig i grunden positiva till frivalsutredningens förslag, men förstod att det fanns en risk i ökad administration och tillsynsbehov, varpå man efterfrågade ytterligare utredning, analys och redogörelse kring faktisk arbetsbelastning för tillsynsmyndigheterna. Denna efterfrågan står man kvar vid.

Även Renhållningen står fast vid aspekter som de berört i remissvaret till frivalsutredningen. Exempelvis att likställighetsprincipen frångås, upprätthållande av kapacitet och reservberedskap pga. osäkerhet, ökade mängder och längder på transporter med potentiellt miljömässigt sämre prestanda, förlorad miljöstyrning (avfallstaxor, meddelande av föreskrifter och felsorteringsavgifter) samt ökad administrativ börda (registrering, bevakning och insamling av statistik) för kommunen. På en mer övergripande nivå efterfrågar Renhållningen tydliga och långsiktiga spelregler, annars ser de att ingen aktör vågar ta investeringar för att driva utvecklingen framåt mot mer hållbara lösningar

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen anser i stort att det ska vara lätt att göra rätt. När lagstiftningen svänger och avfallsströmmar delas upp i flera delströmmar, vilka i sin tur går in under olika ansvar, så skapar det en oro och oreda för alla parter. Företag kan inte upphandla avfallstjänster utan att riskera att behöva bryta avtal på grund av ändrade definitioner i lagstiftning och verksamheternas avfall kan komma att behöva hämtas av flera olika avfallstransportörer, även sådant avfall som i sin karaktär liknar varandra. Detta kan leda till ökning av andel avfallstransporter och svårigheter för verksamhetsutövarna att faktiskt förstå vilket avfall som ska hämtas av vem. I ett försök att skapa mer tydlighet så tenderar alltså en uppdelning av en enskild avfallsfraktion (såsom matfett) att i stället ge motsatt effekt, enligt Miljö- och hälsoskyddsavdelningen. Således är ett kommunalt monopol av verksamheternas avfall, så som spillfettet, en lösning som i praktiken inte bidrar till den flexibilitet och effektivitet som efterfrågas hos aktörerna. Vidare, att börja dela upp avfallsfraktioner i ytterligare fraktioner och på så vis ytterligare komplicera avfallsfrågan för samtliga aktörer, avfallsströmmar och branscher är däremot en faktor som kan riskera en försämrad hantering och lagerlevnad i praktiken.

I utredningen tas ett utökat behov av tillsyn för avfallet upp, vilket även Renhållningen tar upp som konsekvens av frivalet. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen understryker att tillsyn behövs, oavsett vem som bär ansvaret. Tillsyn och kontroll av avfallshanteringen behöver fortfarande ske - oavsett om avfallet hanteras av kommunen eller privat aktör. Det ska inte ses som en avgörande faktor att avfall som inte omhändertas i kommunal regi per automatik hanteras på ett sämre sätt, utan flera faktorer har betydelse i en sådan ekvation, menar miljö- och hälsoskyddsavdelningen som trycker på att flertalet aktörer har lyft att ökade möjligheter, när det gäller avfallshandling och avfallstjänster, kan leda till ökad cirkularitet och innovativa lösningar.

Avfall från detaljhandeln

Inom ramen för uppdraget har Naturvårdsverket kommit fram till att avfall som uppstår i detaljhandeln kan undantas från kommunalt ansvar via så kallad avgränsad valfrihet. Detta då det inom uppdraget inte framkommit några indikationer på att det skulle vara miljömässigt bättre att kommunerna ansvarar för insamling och behandling av avfall från detaljhandeln. Svensk Handel och andra aktörer har efterfrågat mer valfrihet när det gäller avfallshandling, vilket kan vara en fördel i utvecklingen mot cirkulära lösningar. En avgränsad valfrihet innebär att de verksamhetsutövare inom detaljhandeln som önskar ta eget ansvar för det kommunala avfall som uppstår inom verksamheten kan göra det, samtidigt som de verksamheter som vill eller behöver anlita kommunen för borttransport och behandling av avfall kan välja att göra det.

Utöver de aspekter som belystes i remissen till frivalsutredningen, lyfter Renhållningen en risk för: snedvriden konkurrens (mellan större och mindre företag), att skalfördelar och rationalitet till viss del minskas samt att det blir trångt i både avfallsutrymmen och i gaturummet med en rad negativa konsekvenser som följd. Renhållningen efterfrågar en stabil och långsiktig lagstiftning för att möjliggöra långsiktiga investeringar i exempelvis fordon och behållare. De anser vidare att kommunen har verktyg (genom föreskrifter, taxa och tillsyn) att driva avfallsfrågorna framåt på ett rättvist och långsiktigt sätt. Om förslaget införs, föreslår Renhållningen att det bör omfatta hela det kommunala avfallsflödet, för att undvika "russinplockning" av intäktsgivande avfallsfraktioner. De anser även att det bör utredas ytterligare hur den ökade administrationen ska finansieras. Renhållningen föreslår också att butiker i sin anmälan om frival kan ange hur det vidare ska hanteras och behandlas, utöver vem som ska transportera bort avfallet. På så sätt kan miljö- och hälsoskyddsutskottet i förväg pröva om frivalet leder till ökad hållbarhet och bättre cirkulära flöden samt minska förekomsten av ljusskygg avfallsverksamhet. Om avfallet, utifrån vad som framgår av anmälan, inte avses hanteras enligt EU:s avfallshierarki, kan Miljö- och hälsoskyddsutskottet exempelvis i förväg kunna besluta att frivalet inte får nyttjas av butiken.

Det som behöver förtydligas, enligt Miljö- och hälsoskyddsavdelningen och som Naturvårdsverket även trycker på i remissen, är definition av detaljhandel. Naturvårdsverket har gjort en egen avgränsad definition för att möta syftet med regleringen, vilken skiljer sig något från den mer allmänna definitionen. Genom att skapa egna definitioner av ett begrepp så kan svårigheter i tolkningar och lagefterlevnad uppstå. Det är därför en förutsättning att Naturvårdsverkets definition för detaljhandel, samt de olika avfallsströmmarna som uppstår inom verksamheten, tydliggörs och förankras ytterligare så att det inte förekommer risk för feltolkningar i kommande lagstiftning och felaktiga bedömningar framöver.

Använt matfett

Naturvårdsverket har i remissen tagit upp frågan huruvida spillfett i livsmedelsverksamheter (använt matfett) ska anses vara kommunalt avfall eller verksamhetsavfall. Detta är en fråga där inriktningen har svängt under åren. I flera domar bedömdes det vara ett verksamhetsavfall, men därefter har man förändrat benämningen och omfattningen av det som tidigare kallades hushållsavfall. Numera används begreppet kommunalt avfall och i definitionen (15 kap. 3 § miljöbalken) inkluderas så kallat spillfett som exempelvis uppkommer i en yrkesmässig livsmedelsverksamhet. I aktuell remiss väljer Naturvårdsverket att dela upp avfallsfraktionen spillfett som uppkommer i en livsmedelsverksamhet. Naturvårdsverket gör bedömningen att använt matfett, det vill säga sådant fett som uppkommer i exempelvis fritöser, ska vara verksamhetsavfall och att fett från fettavskiljare ska anses vara kommunalt avfall. Den primära anledningen till varför man väljer att inte frånta fettavskiljarna från det kommunala renhållningsmonopolet handlar om skydd av kommunens ledningsnät.

I likhet med förslaget om avfall för detaljhandeln, anser Renhållningen att förslaget att undanta matfett från kommunalt avfall, kan medföra en risk att kommunallagens likställighetsprincip kringgås och konkurrensens snedvrids restaurangerna emellan beroende på storlek, geografisk placering och tillhörighet till rikstäckande kedja eller ej. Om inte kommunen ansvarar för insamlingen, så ser Renhållningen att tillsynsbehovet kan komma att öka för att säkerställa att använt matfett omhändertas på rätt sätt och inte dumpas på t ex återvinningsstationer eller hålls ut i dagvattenbrunnar.

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen instämmer i remissen i att det är av vikt att fettavskiljare ska skötas för att kunna bibehålla funktion och inte skapa problem med fettansamlingar i ledningsnät. Vidare belyser de att verksamhetsutövarna bär ansvar för sin verksamhets eventuella belastning och ska således ha tillräcklig kunskap kring den utrustning som används. Verksamheter, alternativt fastighetsägarna till fastighet där verksamhet ska bedrivas, bör etablera en dialog med VA-huvudmannen angående nyinstallation samt löpande skötsel. Detta då fastighetsägare/verksamhetsutövare inte får

tillföra avloppet vätskor, ämnen eller föremål som kan inverka skadligt på ledningsnät eller anläggningens funktion eller på annat sätt medför skada eller olägenhet. Detta regleras av lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, vilken VA-huvudman har rådighet inom. Naturvårdsverket menar vidare att det använda matfettet, det vill säga det fett som man önskar klassa om till ett verksamhetsavfall, kan ha olika användningsområden så som ingående råvara i exempelvis smink och ljus. Man ser att det redan idag finns en marknad för detta, och att det finns flera aktörer som kan bidra till att just detta avfall förädlas till en produkt vilket bidrar till ett mer cirkulärt och hållbart samhälle - ett tankesätt som man i så många avseenden strävar mot att uppnå.

Vad flera aktörer, däribland Svenskt Näringsliv, lyfter i remissen är att man önskar ett frival för verksamheter för att bland annat skapa större möjligheter till innovativa, cirkulära lösningar men även för att kunna skapa upphandlingar som håller i längden. Större branschaktörer har dessutom framfört att de har svårt att etablera cirkulära lösningar i sitt hållbarhetsarbete om de inte själva får ansvara för omhändertagandet av sitt avfall från den egna verksamheten. Miljö- och hälsoskyddsavdelningen menar att om ett avfall är fast i ett kommunalt monopol kan det bli svårare för övriga aktörer att finna nya lösningar eller skapa nya möjligheter för återvinning och därmed så finns det risk att den cirkulära utvecklingen stagnerar. Därför är ett vidare förslag från Miljö- och hälsoskyddsavdelningen att spillfett från verksamheter, oavsett om det uppkommer i fettavskiljaren eller ej, bör klassas på samma sätt, förslagsvis som verksamhetsavfall. Spillfettet faller då utanför det kommunala monopolet, vilket innebär då att både fett i fettavskiljaren och använt matfett kan lämnas till valfri entreprenör med erforderliga tillstånd.

Utgrävd jord med invasiva främmande arter (IAS)

Renhållningen framhåller i sitt yttrande att lagstiftningen behöver vara tydlig kring ansvaret för detta avfall. Annars ökar risken att vissa invasiva arter sprids okontrollerat med oanade samhällsekonomiska konsekvenser som följd. Med ett tydligt kommunalt ansvar kan kommunen genom föreskrifter, avfallstaxa och information styra avfallet till en korrekt hantering för att minska risken för spridning av invasiva arter. Det är dock viktigt att lagstiftning och nationell vägledning tydliggör att massor med invasiva arter i första hand bör behandlas på plats för att i möjligaste mån eliminera den spridningsrisk som det innebär att lasta upp, transportera bort och i övrigt hantera sådana massor. Små mängder massor med IAS kan dock vara lämpligt att hantera på ÅVC, förutsatt att det är väl emballerat. Vidare ser Renhållningen att en del andra förtydliganden är nödvändiga, exempelvis definitionen av främmande invasiva arter som behöver förtydligas (exempelvis om det gäller IAS allmänt eller bara de som har klassats enligt EU-förordningen (1143/2014)) samt vad som menas med "avfall som utgörs av utgrävd jord

som innehåller invasiva främmande arter och som har producerats av hushåll” (exempelvis om det innefattar frön),

På sidan 107 i redovisningen sägs att ”För kommunen som insamlare innebär det en kostnad för att ta ansvar för denna fraktion, och denna kostnad läggs på avfallstaxekollektivet i stort”. Detta är inte helt korrekt, enligt Renhållningen. Det är upp till varje kommun att besluta hur hanteringen av avfall under kommunalt ansvar i kommunen ska finansieras. Det är inte nödvändigtvis så att hela taxekollektivet ska finansiera hanteringen av IAS från ett enskilt hushåll. Kommunen kan besluta om att en särskild avgift ska tas ut från det enskilda hushållet eller att hanteringen ska finansieras på annat sätt, tex genom användande av skattemedel.

Övriga delströmmar

Remissen berör även andra delströmmar så som kontorspapper, grovavfall, kommunalt avfall från sjukhus samt park- och trädgårdsavfall och att det inte behövs någon förändring av ansvar för just dessa delströmmar. Renhållningen anser att det är positivt om detta slås fast, så att såväl kommuner som avfallsproducenter och entreprenörer vet vilka spelregler som gäller långsiktigt. Miljö-och hälsoskyddsavdelningen belyser att dispenser för bortforsling av park- och trädgårdsavfall dock kan ges om de lokala avfallsföreskrifterna tillåter det. Finns det ett önskemål inom en kommun att förändra detta ansvar så behöver diskussionen alltså tas på kommunal nivå i samband med revidering av föreskrifterna.

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Miljö- och hälsoskyddsavdelningen
Linda Siggelow
044-13 25 43
linda.siggelow@kristianstad.se

Naturvårdsverket

Yttrande angående remiss - Ansvar för kommunalt avfall avseende vissa enskilda avfallsströmmar

Naturvårdsverket har fått i uppdrag av regeringen att analysera om ansvaret för kommunalt avfall bör förändras avseende vissa enskilda avfallsströmmar. Kristianstads kommun är en av de utvalda remissinstanserna, och har blivit ombedd att avge synpunkter på förslaget. Remissvar ska vara Miljödepartementet tillhanda senast 30 december 2022.

Kristianstads kommun anser att spillfett från verksamheter, oavsett om det uppkommer i fettavskiljaren eller ej, bör klassas som verksamhetsavfall, vilket då hade inneburit att både fett i fettavskiljaren och använt matfett kan lämnas till valfri entreprenör med erforderliga tillstånd. Utöver det ställer sig Kristianstads kommun bakom att utgrävd jord innehållande IAS ska omfattas av kommunalt ansvar och att detaljhandeln kan omfattas av dispens från kommunalt ansvar, dock med premisen att man behöver tydliggöra och förankra definitionen av begreppet *detaljhandel* med berörda parter.

Bakgrund

I samband med det svenska genomförandet av kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG infördes en förklaring av uttrycket kommunalt avfall i miljöbalken (1998:808). I avfallsdirektivet framhölls att definitionen bör vara i linje med den som används för statistiska ändamål av Eurostat och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD). Begreppet kommunalt avfall ersatte då begreppet hushållsavfall, vilket har inneburit att kommunerna har fått ett utökat ansvar för insamling och behandling av avfall. Vidare har det lett till oklarheter för vissa avfallsströmmar gällande vad som omfattas av begreppet och vem som ansvarar för avfallet i förhållande till hur det var tidigare. Naturvårdsverket har därför analyserat ett urval av avfallsströmmar i syfte att undersöka om det är lämpligt att ändra ansvaret för dessa. Summeringen av detta arbete är att Naturvårdsverket anser att ansvaret beträffande följande tre avfallsströmmar bör förändras:

1. Avfall från detaljhandeln: Förslaget innebär en avgränsad valfrihet för butiker inom detaljhandeln, vilket innebär att de får möjlighet att välja om de vill hantera sitt avfall själva. Möjligheten till valfrihet innebär att kommunen fortsättningsvis har ett ansvar och att de aktörer som inte vill ta hand om sitt eget avfall inte heller behöver göra det.
2. Använt matfett: Förslaget innebär att insamling och behandling av använt matfett undantas från det kommunala ansvaret.
3. Utgrävd jord med invasiva främmande arter: Förslaget innebär att kommunerna får ett tydligt ansvar för utgrävda massor med invasiva främmande arter från hushållen.

Yttrande

Avfall från detaljhandeln

Inom ramen för uppdraget har Naturvårdsverket kommit fram till att avfall som uppstår i detaljhandeln till största del kan undantas från kommunalt ansvar via så kallad avgränsad valfrihet. Detta då det inom uppdraget inte framkommit några indikationer på att det skulle vara miljömässigt bättre att kommunerna ansvarar för insamling och behandling av avfall från detaljhandeln. En avgränsad valfrihet innebär att de verksamhetsutövare inom detaljhandeln som önskar ta eget ansvar för det kommunala avfall som uppstår inom verksamheten kan göra det, samtidigt som de verksamheter som vill eller behöver anlita kommunen för borttransport och behandling av avfall kan välja att göra det. Det som dock behöver förtydligas, och som Naturvårdsverket även trycker på i remissen, är definition av detaljhandel. Naturvårdsverket har gjort en egen avgränsad definition för att möta syftet med regleringen, vilken skiljer sig något från den mer allmänna definitionen. Genom att skapa egna definitioner av ett begrepp så kan svårigheter i tolkningar och lagefterlevnad uppstå. Det är därför en förutsättning att Naturvårdsverkets definition för detaljhandel, samt de olika avfallsströmmarna som uppstår inom verksamheten, tydliggörs och förankras ytterligare så att det inte förekommer risk för feltolkningar i kommande lagstiftning.

Använt matfett och fett från fettavskiljare

Naturvårdsverket har i remissen tagit upp frågan huruvida spillfett i livsmedelsverksamheter ska anses vara kommunalt avfall eller verksamhetsavfall. Detta är en fråga där inriktningen har svängt under åren. I flera domar bedömdes det vara ett verksamhetsavfall, men därefter har man förändrat benämningen och omfattningen av det som tidigare kallades hushållsavfall. Numera används begreppet kommunalt avfall och i definitionen (15 kap. 3 § miljöbalken) inkluderas så kallat spillfett som exempelvis uppkommer i en yrkesmässig livsmedelsverksamhet.

I aktuell remiss väljer Naturvårdsverket att dela upp avfallsfraktionen spillfett som uppkommer i en livsmedelsverksamhet. Naturvårdsverket gör bedömningen att använt matfett, det vill säga sådant fett som uppkommer i exempelvis fritöser, ska vara verksamhetsavfall och att fett från fettavskiljare ska anses vara kommunalt avfall. Den primära anledningen till varför man väljer att inte frånta fettavskiljarna från det kommunala renhållningsmonopolet handlar om skydd av kommunens ledningsnät.

Kristianstads kommun instämmer i att det är av vikt att fettavskiljare ska skötas för att kunna bibehålla funktion och inte skapa problem med fettansamlingar i ledningsnät. Verksamhetsutövarna bär dock ansvar för sin verksamhets eventuella belastning och ska således ha tillräcklig kunskap kring den utrustning som används. Verksamheter, alternativt fastighetsägarna till fastighet där verksamhet ska bedrivas, bör etablera en dialog med kommunernas VA-avdelning angående nyinstallation samt löpande skötsel. Detta då fastighetsägare/verksamhetsutövare inte får tillföra avloppet vätskor, ämnen eller föremål som kan inverka skadligt på ledningsnät eller anläggningens funktion eller på annat sätt medför skada eller olägenhet. Detta regleras av lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, vilken kommunens VA-huvudman har rådighet inom.

Om man läser vidare i remissen menar Naturvårdsverket att det använda matfettet, det vill säga det fett som man önskar klassa om till ett verksamhetsavfall, kan ha olika användningsområden så som ingående råvara i exempelvis smink och ljus. Man ser att det redan idag finns en marknad för detta, och att det finns flera aktörer som kan bidra till att just detta avfall förädlas till en produkt vilket bidrar till ett mer cirkulärt och hållbart samhälle - ett tankesätt som man i så många avseenden strävar mot att uppnå. Vad flera aktörer, däribland Svenskt Näringsliv, lyfter i remissen är att man önskar ett frival för

verksamheter för att bland annat skapa större möjligheter till innovativa, cirkulära lösningar men även för att kunna skapa upphandlingar som håller i längden. Större branschaktörer har dessutom framfört att de har svårt att etablera cirkulära lösningar i sitt hållbarhetsarbete om de inte själva får ansvara för omhändertagandet av sitt avfall från den egna verksamheten. Om ett avfall är fast i ett kommunalt monopol kan det bli svårare för övriga aktörer att finna nya lösningar eller skapa nya möjligheter för återvinning och därmed så finns det risk att den cirkulära utvecklingen stagnerar.

Utgrävd jord med invasiva främmande arter

Kristianstads kommun ställer sig positiva till Naturvårdsverkets slutsats om att avfall från hushåll, som utgörs av utgrävd jord innehållande IAS, ska omfattas av ett kommunalt ansvar.

Övriga delströmmar

Remissen berör även andra delströmmar så som kontorspapper, grovavfall, kommunalt avfall från sjukhus samt park- och trädgårdsavfall och att det inte behövs någon förändring av ansvar för just dessa delströmmar. Detta innebär att dessa strömmar kommer fortsätta att omfattas av kommunalt avfall. Dispenser för bortforsling av park- och trädgårdsavfall kan dock ges om de lokala avfallsföreskrifterna tillåter det. Finns det ett önskemål inom en kommun att förändra detta ansvar så behöver diskussionen alltså tas på kommunal nivå i samband med revidering av föreskrifterna. Kristianstads kommun väljer att ställa sig positiva till att ansvarsfördelningen beträffande dessa delströmmar behålls oförändrade, med hänvisning till att hantering av park- och trädgårdsavfall kan regleras på kommunal nivå om så önskas.

Övergripande synpunkter

Det ska vara lätt att göra rätt. När lagstiftningen svänger och avfallsströmmar delas upp i flera delströmmar, vilka i sin tur går in under olika ansvar, så skapar det en oro och oreda för alla parter. Företag kan inte upphandla avfallstjänster utan att riskera att behöva bryta avtal på grund av ändrade definitioner i lagstiftning och verksamheternas avfall kan komma att behöva hämtas av flera olika avfallstransportörer, även sådant avfall som i sin karaktär liknar varandra. Detta kan leda till ökning av andel avfallstransporter och svårigheter för verksamhetsutövarna att faktiskt förstå vilket avfall som ska hämtas av vem. I ett försök att skapa mer tydlighet så tenderar alltså en uppdelning av en enskild avfallsfraktion att i stället ge motsatt effekt. Ett kommunalt monopol av verksamheternas avfall, så som spillfettet, är en lösning som i praktiken inte bidrar till den flexibilitet och effektivitet som efterfrågas hos aktörerna.

Samtidigt föreslår Naturvårdsverket att flera avfallsfraktioner som uppstår i detaljhandeln kan undantas det kommunala ansvaret via så kallad avgränsad valfrihet. Svensk Handel och andra aktörer har efterfrågat mer valfrihet när det gäller avfallshantering, vilket är en fördel i utvecklingen mot cirkulära lösningar. Frågan är dock varför inte fler branscher, utöver detaljhandeln, kan undantas på liknande sätt?

Flera tidigare utredningar har analyserat och föreslagit förändringar avseende ansvaret för kommunalt avfall. Den senaste i raden var frivalsutredningen, vilken bland annat kritiserades för att bidra till en ökning av administration och tillsynsbehov hos exempelvis tillsynsmyndigheterna. Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Kristianstads kommun ställde sig i grunden positiva till frivalsutredningens förslag, men förstod att det fanns en risk i ökad administration och tillsynsbehov, varpå man efterfrågade ytterligare utredning, analys och redogörelse kring faktisk arbetsbelastning för tillsynsmyndigheterna. Denna efterfrågan står man kvar vid.

Detta leder oss osökt in på att tillsyn behövs, oavsett vem som bär ansvaret. Tillsyn och kontroll av avfallshanteringen behöver fortfarande ske - oavsett om avfallet hanteras av

kommunen eller privat aktör. Det ska inte ses som en avgörande faktor att avfall som inte omhändertas i kommunal regi per automatik hanteras på ett sämre sätt, utan flera faktorer har betydelse i en sådan ekvation. Flertalet aktörer har lyft att ökade möjligheter, när det gäller avfallshantering och avfallstjänster, leder till ökad cirkularitet och innovativa lösningar. Transporter kan effektiviseras vid större valfrihet och tjänster kan anpassas efter verksamhetens omfattning.

Att börja dela upp avfallsfraktioner i ytterligare fraktioner och på så vis ytterligare komplicera avfallsfrågan för samtliga aktörer, avfallsströmmar och branscher är däremot en faktor som kan riskera en försämrad hantering och lagefterlevnad i praktiken.

Slutsats

Kristianstads kommun anser att spillfett från verksamheter, oavsett om det uppkommer i fettavskiljaren eller ej, ska klassas på samma sätt. I vår mening är det ett verksamhetsavfall, varpå spillfettet faller utanför det kommunala monopolet.

Avseende undantag för detaljhandeln ser Kristianstads kommun primärt att ett tydliggörande och en förankring med berörda parter avseende definition av begreppet, samt uppkomna avfallsströmmar, behöver ske. Detta för att undvika missförstånd, feltolkningar och felaktiga bedömningar framöver.

Kristianstads kommun ställer sig positiva i frågan om att avfall från hushåll, som utgörs av utgrävd jord innehållande IAS, ska omfattas av ett kommunalt ansvar.

Yttrandet är digitalt signerat av Linda Siggelow.

YTTRANDE ÖVER MILJÖDEPARTEMENTETS REMISS AV ”ANSVAR FÖR KOMMUNALT AVFALL AVSEENDE VISSA ENSKILDA AVFALLSSTRÖMMAR” – UNDERLAG TILL KOMMUNENS SAMLADE YTTRANDE

Kristianstads Renhållnings AB har ombetts inkomma med underlag till kommunens samlade remissvar avseende Miljödepartementets remiss av Naturvårdsverkets redovisning *Ansvar för kommunalt avfall avseende vissa enskilda avfallsströmmar*. Kristianstads Renhållnings AB (nedan kallat Renhållningen) är Kristianstads kommuns avfallsorganisation (helägt kommunalt bolag) för hantering av avfall under kommunalt ansvar.

Renhållningen lämnar härmed följande synpunkter på Naturvårdsverkets redovisning och förslag på ändringar kring ansvar för kommunalt avfall.

Avfall från detaljhandeln

Renhållningen *avstyrker* förslaget om frihet för butiker inom detaljhandeln att välja att om de vill hantera sitt avfall själva (så kallat frival), då det – utan att öka miljö- och samhällsnyttan – riskerar att leda till snedvriden konkurrens inom detaljhandeln och en rad negativa konsekvenser ur miljö- och resurssynpunkt.

Förslaget om frival är ett sätt att *kringgå likställighetsprincipen enligt 2 kap. 3 § kommunallagen*, då företag i mindre tätorter och på landsbygden i praktiken inte har samma möjligheter att använda sig av frivalet som företag i större tätorter, där det stora flertalet privata avfallsentreprenörer är lokaliserade och därför kan erbjuda lägre transportpriser (russinplockning från avfallsentreprenörernas sida). Med dagens lagstiftning med kommunalt ansvar utan frival är däremot avgifterna för omhändertagande av det kommunala avfallet desamma i hela kommunen i enlighet med kommunallagens likställighetsprincip. Därmed upprätthålls, åtminstone inom avfallshanteringen, rättvisa villkor att driva verksamhet i olika delar av kommunen, vilket i förlängningen också motverkar en ytterligare ökning av klyftan mellan stad och land.

Vidare riskerar frivalet att i huvudsak vara attraktivt för större butiker och butiker som ingår i riksomfattande kedjor med centrala entreprenörsavtal. För mindre butiker (med mindre mängder kommunalt avfall) kommer det sannolikt i de flesta fall att bli billigare att anlita kommunen, eftersom kommunens redan existerande

och välförgrenade insamlingslogistik kan samnyttjas. Det kommer dock att bli dyrare jämfört med de priser som större butiker och butiker i butikskedjor kan åtnjuta. Detta ger en *snedvriden konkurrens inom detaljhandeln*. Snedvriden konkurrens drabbar även butiker i gallerior där det av utrymmesskäl ofta inte finns plats för enskilda butiker att ha egen avfallshantering, vilket Naturvårdsverket också konstaterar i sin redovisning.

Även med ett frivalssystem för detaljhandeln behöver kommunens avfallsorganisation upprätthålla och finansiera en kapacitet att samla in och vidare hantera kommunalt avfall från samtliga butiker i kommunen. Inledningsvis, under något eller några år, finns det en ovisshet kring hur många verksamheter som kommer att välja att nyttja frivalet. Vidare kommer avfallsorganisationen kontinuerligt att behöva *upprätthålla en reservberedskap* för butiker som av olika anledningar vill eller måste upphöra med att nyttja frivalet. Denna beredskap kommer oundvikligen att generera kostnader och eftersom kommunen inte kan ta ut någon avfallsavgift från butiker som nyttjar frivalet, måste kostnaderna i stället täckas genom höjda taxeintäkter från övriga delar av taxekollektivet (företag och hushåll) så att de totala intäkterna via avfallstaxan motsvarar de totala kostnaderna.

Slutligen kommer skalfördelar och rationalitet till viss del att minska och vissa overhead-kostnader vara oförändrade vid införandet av ett frival, vilket drabbar hela avfallstaxekollektivet.

Sammantaget kan införandet av frival leda till lägre kostnader för ett fåtal verksamheter, men leder till ökade kostnader för de företag som inte omfattas, erbjuds, vill eller kan nyttja frivalet samt för hushållen i kommunen. Införandet av ett frival skulle alltså sannolikt främja vissa enskilda intressen –inte den samlade miljö- och klimatnyttan eller cirkulär ekonomi.

Med frival ser Renhållningen en stor risk för att verksamheterna endast väljer att lämna intäktsgivande avfallsfraktioner till den frivalda entreprenören (russinplockning av avfallsfraktioner), medan kommunen får ta hand om resten. Om ett frival trots allt ska införas, behöver det omfatta *hela det kommunala avfallsflödet* hos en verksamhet – inte bara vissa avfallsfraktioner. Förutom att russinplockningen drabbar hushållen och övriga verksamheter ekonomiskt, kan även miljön påverkas negativt genom att flera aktörers avfallsfordon ska hämta avfall hos verksamheten.

Med ett frival och därmed fler aktörer blir det sammantaget fler transporter av avfall och *längre transportsträckor*. Dessutom ställer Kristianstad, liksom flertalet andra kommuner, idag höga miljökrav vid upphandling av fordon och/eller insamlingsentreprenader och till stor del används biogas eller HVO som drivmedel för insamlingen. Vid ett frival finns en stor risk att priset i princip blir avgörande för vilken transportör som butiken väljer för sitt avfall. Detta medför

att transporterna i stället utförs av *fordon med sämre miljöprestanda* och med dieseldrivna fordon med *ökade klimatutsläpp* som följd.

I ett givet geografiskt område kommer, om frival införs, butikerna att välja olika entreprenörer för sitt kommunala avfall utifrån vad som passar just dem bäst, t ex om verksamheten ingår i en kedja med centralt avtal etc. Samtidigt kommer sannolikt mindre butiker i samma område inte att nyttja frivalet. Detta gör att fordon från flera olika aktörer i stället för en aktör (kommunen) ska trafikera området. Detta leder till ökad trängsel i gaturummet. I stadskärnan och vissa andra täta områden kan följderna bli ökade problem med buller, mer luftföroreningar och ökad konkurrens om utrymmet, eftersom fler fordon ska samsas under den begränsade tid (särskilt på morgonen) som är tillgänglig för varuleveranser och andra nyttotransporter. Detta leder till ökad risk för *klagomål*, vilket i sin tur kan leda till ökat tillsynsbehov.

Även i avfallsutrymmen som delas av olika butiker och andra verksamhetsutövare riskerar det att bli trångt, eftersom olika butiker genom frival kan välja olika entreprenörer. Följderna kan bli att avfallsbehållare inte får plats i det aktuella utrymmet och i stället placeras utanför detsamma. Förfylning av stadsbilden är en konsekvens, men det största problemet är den ökade brandrisk som kan uppstå om avfallsbehållare placeras för nära en husvägg.

Särskilt olämpligt är det om möjligheten till frival innefattar fastigheter där det finns både butiker och boende, t ex en butik i bottenvåningen på ett flerbostadshus. Förutom att miljö- och samhällsnyttan minskar om rest- och matavfall från samma fastighet ska hämtas i olika flöden och med olika fordon, blir problemen med buller, utrymmesbrist och risk för olyckor extra påtagliga vid sådana fastigheter.

Ett införande av frival innebär som ovan nämnts att fler aktörer, ibland även underentreprenörer, kommer att samla in och behandla kommunalt avfall. Detta kommer att *försvåra kommunens tillsyn*. Om kommunens avfallsorganisation, som har ett samhällsuppdrag, ansvarar för hanteringen kan denna meddela miljö- och hälsoskyddsnämnden ifall en verksamhet inte lämnar kommunalt avfall till kommunen eller om avfallet hanteras felaktigt på annat sätt, så att miljö- och hälsoskyddsnämnden kan följa upp ärendet. En privat aktör har inte samma samhällsuppdrag och kan lättare hamna i en jävssituation, då dennes primära syfte, liksom butikens, är att tjäna pengar och göra vinst. Entreprenören kommer sannolikt inte att vilja rapportera sin kund till miljö- och hälsoskyddsnämnden. Det finns således en stor risk att rapporteringen uteblir med försämrade miljö- och samhällsnytta som resultat. Det finns också en risk att butiker som inte har avfallsabonnemang hos kommunen dumpar sitt avfall på återvinningsstationer eller andra platser för att undvika kostnader som man ser som onödiga. Skulle frivalet trots allt införas, behöver kommunens tillsyn förstärkas inom avfallsområdet.

I Naturvårdsverkets redovisning (sidan 26) sägs att *”Svensk Handel är tydliga med att deras medlemmar föredrar ett frival, då ägarskapet av avfallet är av stor vikt för att butikerna ska kunna skapa det branschaktörer kallar ’cirkulära flöden’ genom sin avfallshantering”*. Renhållningen menar att det i redovisningen sätts alldeles för stor tilltro till detaljhandelns vilja att hantera avfallet på ett cirkulärt sätt. Verkligheten är de facto den, i synnerhet inom sällanköpshandeln, att det stora flertalet butiker i bästa fall sorterar ut två avfallsfraktioner för återvinning: matavfall och wellpapp – matavfall för att kommunen ställer krav på detta i avfallsföreskrifterna och wellpapp för att detta innebär en minskad kostnad (och ofta till och med en nettointäkt) för butiken efter det att transportkostnaden räknats av. Övriga förpackningar som enligt lag ska sorteras ut för återvinning slängs oftast som restavfall och går till förbränning i stället för materialåtervinning – detta trots att entreprenörerna redan idag erbjuder separat hämtning av förpackningar. Var är då butikernas vilja att skapa cirkulära flöden?

På sidan 88 i redovisningen sägs att *”Eftersom kommunerna ännu inte har anpassat sin avfallshantering till att omfatta allt avfall från detaljhandeln får nollalternativet stora praktiska konsekvenser för denna avfallsström”*. Anledningen till att insamlingssystemet för kommunalt avfall från butiker inte är helt färdigutvecklat är att ansvaret för sådant avfall har varit mer eller mindre otydligt de senaste tio åren. I de flesta fall kan dock samma insamlingssystem som används vid flerbostadshus också användas vid butiker, förutsatt att dessa sorterar ut sådant avfall som de faktiskt är skyldiga att göra och därmed minskar mängden restavfall till en hanterbar mängd. Det kan också konstateras att de insamlingslösningar som tillämpas idag inte är tillfredsställande (se ovanstående stycke), trots att insamlingen i praktiken har skötts av andra aktörer än kommunen.

Om frival införs för avfall från detaljhandeln upphör kommunens möjligheter att *meddela föreskrifter* i enlighet med 9 kap. 2 § avfallsförordningen (2020:614) som omfattar detta avfall. Det kan handla om viktiga hanteringsföreskrifter av miljö- och hälsoskyddsskäl.

Med ett frival *försvinner också kommunens möjlighet till miljöstyrning*, eftersom avfallet faller helt utanför kommunens ansvar. Idag styr kommunen via avfallstaxan mot en utökad sortering av matavfall, vilket har stor effekt på resultatet. Med ett frival kommer sannolikt, av ekonomiska skäl, en betydande del av matavfallet inte att sorteras ut för produktion av biogas och biogödsel. I stället kommer det att hamna bland restavfallet och gå till förbränning, vilket går stick i stäv med kommunens miljö- och klimatmål.

Renhållningen kan inte heller använda sig av *felsorteringsavgifter*, om man inte ansvarar för avfallet. Felsorteringsavgifter kan Renhållningen idag använda med stöd av avfallstaxan för såväl matavfall som förpackningar som felaktigt slängts

bland restavfallet. Med ett frival kommer butikerna sannolikt att välja den billigaste lösningen, vilket oftast är att lämna osorterat avfall till förbränning.

Det finns redan idag, enligt EU:s avfallshierarki och i enlighet med bestämmelserna i miljöbalken 15 kap. 11 a §, en skyldighet att i första hand förebygga avfall och därefter, i fallande ordning, återanvända, materialåtervinna, på annat sätt återvinna och i sista hand bortskaffa det avfall som uppkommer. Vad mer kan uppnås med ett frival när det kommer till hållbarhet och cirkulära flöden?

Om frival trots allt införs, bör butiken i sin *anmälan om frival* ange inte bara vem som ska transportera bort avfallet, utan också hur det vidare ska hanteras och behandlas. På så sätt kan miljö- och hälsoskyddsnämnden i förväg pröva om frivalet leder till ökad hållbarhet och bättre cirkulära flöden, vilket ju sägs vara syftet med införandet av frivalet. Kanske lika viktigt är att chansen ökar för att undvika sådan ljusskygg avfallsverksamhet som uppdagats de senaste åren (t ex Think Pink). Om avfallet, utifrån vad som framgår av anmälan, inte avses hanteras enligt EU:s avfallshierarki, ska miljö- och hälsoskyddsnämnden *i förväg* kunna besluta att frivalet inte får nyttjas av butiken.

Frivalet kommer oundvikligen att leda till ökad administrativ börda för kommunen. Förutom en försvårad tillsyn kommer *insamlingen av avfallsstatistik* för vidare rapportering till Naturvårdsverket att försvåras, liksom kommunens *avfallsplanering* som ska innefatta allt avfall i kommunen.

Införandet av ett frival kommer oundvikligen att innebära en *ökad administrativ börda* för kommunen. Kostnader kommer att uppstå för såväl Renhållningen som miljö- och hälsoskyddsnämnden på grund av registrering och fortlöpande bevakning av företag som väljer att nyttja frivalet. Om kommunen också ska vara inblandad i insamling och rapportering av statistik av frivalt kommunalt avfall till Naturvårdsverket ökar den administrativa bördan ytterligare. Miljö- och hälsoskyddsnämndens intäkter via anmälnings- och tillsynsavgifter kan inte användas för att finansiera denna ökade administration. På samma sätt kan Renhållningens intäkter via avfallstaxan inte användas för den extra administration som drabbar Renhållningen, då intäkter via avfallstaxan ska finansiera hantering av avfall under kommunalt ansvar, vilket ju inte frivalt avfall utgör. Återstår gör då användande av *kommunala skattemedel* eller annan finansiering. Hur den ökade administrationen ska finansieras behöver utredas ytterligare.

Sammanfattningsvis; Sedan den s k Frukt- och gröntdomen (MÖD 2012:49) kom för tio år sedan har Renhållningen avstått från att hävda kommunens ansvar för butiksavfall i väntan på att lagstiftningen skulle bli tydlig och långsiktig. Med en stabil lagstiftning som Renhållningen kan känna sig trygg med som långsiktigt bestående kan Renhållningen ta investeringar i fordon och behållare för att hantera och utveckla insamlingen och behandlingen av avfall från butiker (minst)

lika bra som andra aktörer och dessutom mer rättvist enligt kommunallagens likställighetsprincip, utan snedvridning av konkurrensen inom detaljhandeln genom gynnande av vissa typer av butiker. Ledstjärnan i kommunens avfallshantering är att föra det kommunala avfallet uppåt i avfallshierarkin, oavsett vilken butik det kommer ifrån, genom att nyttja de styrmedel – piskor och morötter – som kommunen, men inte privata entreprenörer, kan använda om vi har ansvaret: föreskrifter, taxa och tillsyn.

Med långsiktiga spelregler kan Renhållningen också investera i vågar på avfallsfordonen för att kunna leverera den avfallsstatistik som butiker och andra verksamheter efterfrågar.

Avslutningsvis; Det viktigaste är att det blir tydliga och långsiktiga spelregler – annars vågar ingen ta investeringar för att driva utvecklingen framåt mot mer hållbara lösningar. Om inte kommunen får hela ansvaret för avfall från detaljhandeln är det bättre med inget ansvar alls. Ett frival är det sämsta alternativet – då blir det varken hackat eller malet. Antingen löser den fria marknaden allt, eller så gör den det inte.

Använt matfett från restauranger och storkök

Renhållningen *avstyrker* förslaget om att använt matfett undantas från kommunalt ansvar. Motiveringen för ställningstagandet är i huvudsak densamma som för avstyrkandet av förslaget om frival, nämligen att kommunallagens likställighetsprincip kringgås och konkurrensens snedvrids restaurangerna emellan beroende på storlek, geografisk placering och tillhörighet till rikstäckande kedja eller ej. Om inte kommunen ansvarar för insamlingen, så ökar tillsynsbehovet för att säkerställa att använt matfett omhändertas på rätt sätt och inte dumpas på t ex återvinningsstationer eller hälls ut i dagvattenbrunnar.

Avfall med invasiva främmande arter

Renhållningen *tillstyrker* förslaget om kommunalt ansvar för utgrävda massor med invasiva arter från hushållen. Lagstiftningen behöver vara tydlig kring ansvaret för detta avfall. Annars ökar risken att vissa invasiva arter sprids okontrollerat med oanade samhällsekonomiska konsekvenser som följd. Med ett tydligt kommunalt ansvar kan kommunen genom föreskrifter, avfallstaxa och information styra avfallet till en korrekt hantering för att minska risken för spridning av invasiva arter. Det är dock viktigt att lagstiftning och nationell vägledning tydliggör att massor med invasiva arter i första hand bör behandlas på plats för att i möjligaste mån eliminera den spridningsrisk som det innebär att lasta upp, transportera bort och i övrigt hantera sådana massor. Små mängder massor med IAS kan dock vara lämpligt att hantera på ÅVC, förutsatt att det är väl emballerat.

På sidan 107 i redovisningen sägs att ”För kommunen som insamlare innebär det en kostnad för att ta ansvar för denna fraktion, och denna kostnad läggs på

avfallstaxekollektivet i stort". Detta är inte helt korrekt. Det är upp till varje kommun att besluta hur hanteringen av avfall under kommunalt ansvar i kommunen ska finansieras. Det är inte nödvändigtvis så att hela taxekollektivet ska finansiera hanteringen av IAS från ett enskilt hushåll. Kommunen kan besluta om att en särskild avgift ska tas ut från det enskilda hushållet eller att hanteringen ska finansieras på annat sätt, t ex genom användande av skattemedel.

Övriga undersökta avfallsströmmar

Renhållningen *tillstyrker* redovisningens förslag om att inga ändringar genomförs avseende övriga undersökta avfallsströmmar. Det är positivt om detta slås fast, så att såväl kommuner som avfallsproducenter och entreprenörer vet vilka spelregler som gäller långsiktigt.

2022-11-17
Kristianstads Renhållnings AB

Jesper Persson
Ordförande

Lars Olsson
Vice ordförande

Johan Karlsvärd
VD